



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



NARZĘDZIA DIAGNOZUJĄCE ROZWÓJ DZIECKA DLA KLASY I-III

Opracowanie: mgr Małgorzata Knopik
Konsultacja merytoryczna: dr Tomasz Knopik

Wrocław, 2014



I. ZAŁOŻONE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW I SPOSOBY ICH OCENIANIA

Ocena opisowa funkcjonująca w I etapie edukacyjnym, jest ważnym narzędziem informacyjnym i motywacyjnym w procesie dydaktycznym. Prawidłowa ocena opisowa powinna:

1. Uwzględniać możliwości dziecka.
2. Brać pod uwagę wkład pracy dziecka, jego wysiłek i chęć.
3. Dawać informacje o tym, co już dziecko umie, nad czym powinno popracować i w jaki sposób.
4. Eliminować niezdrową rywalizację o ocenę cyfrową.
5. Nie etykietować dzieci.
6. Nie zawierać bezpośredniej krytyki dziecka.
7. Nie pełnić głównej funkcji jako nagrody lub kary (choć z funkcji gratyfikującej przy stosowaniu jakiegokolwiek formy oceniania trudno jest całkowicie zrezygnować).

Prawidłowo sformułowana ocena opisowa musi spełniać trzy podstawowe funkcje:

- a) korekcyjną (co trzeba zmienić w pracy z uczniem, aby uzyskać lepsze efekty);
- b) informacyjną (co uczniowi udało osiągnąć, jakie zdobył umiejętności);
- c) motywacyjną (zachęca do kontynuowania wysiłku, wskazuje na możliwość osiągnięcia sukcesu oraz daje uczniowi wiary we własne siły).

Prezentowany program nauczania podkreśla motywacyjną rolę oceny, co ma na celu

poszerzenia pola poczucia sprawczości uczniów i kontynuowania zadania, pomimo ponoszenia porażek (co w rozwijaniu myślenia twórczego ma kluczowe znaczenie).

Założone cele oceniania:

- a) poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie,
- b) pomoc uczniowi w planowaniu samorozwoju,
- c) dostarczenie rodzicom (i innym nauczycielom) informacji o postępach, trudnościach oraz specjalnych uzdolnieniach i zainteresowaniach ucznia,
- d) motywowanie ucznia do pracy (zwiększanie zaangażowania zadaniowego).

Na potrzeby niniejszego programu wprowadzono trzy podstawowe stopnie oceny



poziomu osiągnięć uczniów, inspirując się koncepcją transgresji J. Kozielskiego oraz strefy najbliższego rozwoju L. Wygotskiego. Najważniejszymi kryteriami definiującymi stopnie oceny są:

- a) poziom samodzielności ucznia,
- b) poziom motywacji ucznia do działania,
- c) gotowość ucznia do przekraczania własnych granic (uczenia się nowych rzeczy, podejmowania wysiłku opanowania nowych umiejętności pomimo ich trudności oraz modyfikowania zachowań uznawanych za nieakceptowane).

Poziom osiągnięć WYRÓZNIAJĄCY SIĘ

Uczeń:

- samodzielnie wykonuje polecenia nauczyciela, potrafi efektywnie wykorzystać wskazówki nauczyciela w podejmowanych działaniach,
- inicjuje działania własne i grupy,
- dojrzałe reaguje w sytuacji zmagania się z problemem – w przypadku porażki podejmuje kolejne próby uzyskania prawidłowego rozwiązania,
- jest silnie zmotywowany do rozwijania swoich umiejętności i potrafi wskazać praktyczny sens samorozwoju,
- przejawia indywidualne zainteresowania i podejmuje działania mające na celu ich rozwój,
- potrafi analizować własne wytwory i rzetelnie je oceniać (w tym dostrzegać i korygować błędy),
- jest otwarty na pomysły nauczyciela i innych uczniów, stara się angażować we wspólne działania.

Poziom osiągnięć ZADOWALAJĄCY

Uczeń:

- samodzielnie wykonuje polecenia nauczyciela lub z jego ukierunkowanym uczestnictwem,
- rozumie wskazówki nauczyciela i stara się je efektywnie wykorzystać w podejmowanych działaniach z różnorodnym skutkiem,
- z zaangażowaniem uczestniczy w działaniach grupy,
- przejawia dojrzałe reakcje w sytuacji zmagania się z problemem – zazwyczaj

w przypadku porażki podejmuje kolejne próby uzyskania prawidłowego rozwiązania, czasem jednak porzuca czynność,

- jest zmotywowany do rozwijania swoich niektórych umiejętności i potrafi wskazać praktyczny sens samorozwoju,
- przejawia indywidualne zainteresowania,
- potrafi z pomocą nauczyciela analizować własne wytwory i rzetelnie je oceniać (w tym dostrzegać i korygować błędy).

Poziom osiągnięć NIEZADOWALAJĄCY

Uczeń:

- nie podejmuje wysiłku zmierzania się z problemem, a nawet jeśli rozpoczyna działanie szybko porzuca je,
- nie potrafi wdrożyć wskazówek nauczyciela podczas prób wykonywania działania,
- nie czerpie przyjemności z podejmowanych działań,
- nie podejmuje prób mających na celu nabycie lub usprawnienie jakiejś umiejętności.

Należy zaznaczyć, że omówione wyżej oceny poziomu osiągnięć uczniów odnoszą się do każdego typu edukacji, gdyż w istocie opisują postawę, zaś sam przedmiot tej postawy może być dowolny (treści matematyczne, przyrodnicze, wychowawcze). Wskazane jest również uwzględnienie elementów oceniania kształtującego, wedle którego ważnym elementem oceny jest indywidualnie diagnozowany progres ucznia:

im wyższy, tym wyższa ocena, nawet jeśli samo osiągnięcie wypada stosunkowo nisko na tle grupy (lub przyjmowanej normy).

Metody oceniania osiągnięć uczniów

Metody weryfikacji osiągnięć powinny przede wszystkim pomóc nauczycielowi znaleźć odpowiedź na pytanie: w jakim stopniu założone cele edukacji wczesnoszkolnej są realizowane przez poszczególnych uczniów. Wskazane jest takie dokonywanie oceny, aby nie była ona celem samym w sobie, ale żeby była przeprowadzana przy okazji utrwalania lub trenowania jakiejś umiejętności, czy określonej porcji wiedzy. Należy podkreślić rolę regularnej obserwacji uczniów przez nauczyciela. Jak wskazują badania nad trafnością metod oceny osiągnięć uczniów, podłużna obserwacja wychowawców wsparta odpowiednio przygotowanym



kwestionariuszem obserwacyjnym, jest najlepszą metodą weryfikacji efektów kształcenia. Ponadto warto uwzględnić w procesie ewaluacji pracy uczniów (szczególnie w nauczaniu twórczości) zalecenia E. Torrance'a (za: Nęcka, 2005):

- 1) odnoszenie się z szacunkiem do niezwykłych pytań i pomysłów uczniów – lekceważenie „dziwnych” na pierwszy rzut oka efektów pracy dzieci przez nauczycieli zniechęca je do podejmowania podobnych inicjatyw w przyszłości;
- 2) okazywanie dzieciom, że ich pomysły są wartościowe – nauczyciel bez względu na presję czasową, jakiej podlega podczas realizacji podstawy programowej, powinien znaleźć czas każdego dnia na omówienie na forum efektów pracy twórczej uczniów; jest to najlepsza metoda doceniania wysiłku dziecka – bez względu na jakość samego efektu;
- 3) zapewnienie od czasu do czasu możliwości działania bez oceny – nauczyciel powinien też raz na jakiś czas zwolnić uczniów z obowiązku podlegania ocenie i jasno ich o tym poinformować – *dziecko, które doświadcza wolności związanej z brakiem oceny, może podjąć ryzyko wypróbowania nowych lub nietypowych form zachowania, a bez tego jakakolwiek twórczość nie jest w stanie zaistnieć* (Nęcka, 2005, s. 201);
- 4) ścisłe związanie oceny z jej przyczynami i konsekwencjami – nauczyciel powinien unikać ogólnych ocen typu: „to jest dobre!”, „to jest takie sobie”, jego komunikaty kierowane do ucznia powinny wskazywać na kierunek

ewentualnych zmian, które pomogłyby poprawić jakość wytworu lub też podkreślać mocne strony warte wykorzystania również w kolejnych działaniach twórczych: „To można by ulepszyć w taki sposób: ...”, „To mi się podoba, ponieważ... Warto to kontynuować!”.

Poniżej zaprezentowano metody i techniki sprawdzania osiągnięć uczniów, przy czym szczególny nacisk został położony na ocenę progresji uczniów w dziedzinie twórczości, gdyż jest to naczelną kompetencją kształtowaną w ramach prezentowanego programu nauczania.

Próby Guilforda – z powodzeniem mogą być stosowane przez nauczycieli przy uwzględnieniu właściwych kryteriów oceny pomysłów uczniów. Zarówno w ramach Testu Odległych Konsekwencji (*Co by było, gdyby...?*), jak i Testu Niezwykłych



Zastosowań (*Podaj jak najwięcej niezwykłych zastosowań kartonu po mleku*) ocenie powinny podlegać ilość i jakość odpowiedzi wygenerowanych w danym przedziale czasowym (zadania wymagają wprowadzenia presji czasowej). Liczba wytworów ucznia wskazuje na płynność myślenia, zaś niepowtarzalność danego wytworu na tle innych świadczy o jego oryginalności (nauczyciel przygotowuje listę pomysłów uczniów i sprawdza częstość ich występowania – najrzadsze pomysły są najbardziej oryginalne). Nauczyciel prowadzi karty indywidualnych osiągnięć twórczych uczniów, w których notuje wyniki w ww. kryteriach w ramach obserwacji podłużnej (ważne są wyniki w ujęciu rozwoju jednostki bez porównywania z osiągnięciami innych – idea oceniania kształtującego). Indywidualne karty są szczególnie cenne w przypadku monitorowania osiągnięć uczniów sześciolletnich i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zamiast odnosić ich osiągnięcia do tzw. normy rozwojowej, możliwe będzie badanie progresu w wymiarze jednostkowym.

Transformacje słowne – proste ćwiczenia sprawdzające zarówno efektywność myślenia twórczego, jak i zasób słownika biernego (zakres słów, których znaczenie jest rozumiane przez podmiot, choć niektóre słowa nie są przez niego stosowane w komunikacji) i czynnego (zakres słów używanych na co dzień w komunikacji), np.

1. Zbuduj jak najwięcej nazw roślin z liter, które tworzą podane poniżej zdania:

a) Mama lubi czytać interesujące książki i czasopisma.

b) Słoń gonił brązową mrówkę, ale jej nie złapał.

2. Jakie warzywa i owoce są kryją się w poniższych literach? Wpisz prawidłowe nazwy w prawej kolumnie tabeli.

K A L E S U R K B	
N E K S O C Z	
K A R U B	
U L A B E C	
W A R C H E M	
S Z K A R U G	
K O Ł A J B	



WAKLIŚ	
AMANIL	
NIAWIŚ	
ODRIMOP	

Skale obserwacji – program zakłada wyposażenie nauczycieli w skale obserwacyjne umożliwiające mierzenie efektów kształcenia uczniów zarówno w odniesieniu do założeń podstawy programowej, jak i naturalnych etapów rozwoju poznawczego i osobowościowego człowieka. Nauczyciel ocenia co pół roku spełnianie przez uczniów 50 kryteriów rozwojowych, które są wskaźnikami stopnia rozwoju kompetencji kluczowych w I etapie edukacyjnym, w tym szczególnie: umiejętności pisania, czytania, wykonywania operacji arytmetycznych i pracy w grupie. Skala oceny: 1 – 5, gdzie:

- 1 – nie wykonuje pomimo pomocy nauczyciela
- 2 - wykonuje z pomocą nauczyciela
- 3 – wykonuje samodzielnie z błędami
- 4 – wykonuje samodzielnie z nielicznymi błędami

5 – wykonuje samodzielnie bez błędów.

Skale obserwacji poddawane regularnym analizom ilościowym i jakościowym przez nauczycieli umożliwiają ukierunkowanie wsparcia na specyficzne potrzeby uczniów, a więc są obligatoryjnym punktem wyjścia w indywidualizacji kształcenia.

Dodatkowo przynajmniej raz w roku powinna zostać przeprowadzona kompleksowa diagnoza stopnia rozwoju kompetencji kluczowych w oparciu o trzystopniową skalę oceny, gdzie 1 oznacza „nie spełnia” (danego kryterium sprawnościowego), 2 – „częściowo spełnia”, 3 – „spełnia” (nawet, jeśli zdarzają się błędy). Opracowano 2 wersje Skali Rozwoju Kompetencji Kluczowych Uczniów: dla uczniów klas I-II i klasy III.

Poniżej zaprezentowano narzędzie diagnostyczne dla uczniów klas I-II, a następnie klasy III:

KOMPETENCJA JĘZYKOWA I KOMUNIKACYJNA		
1	Skupia uwagę na wypowiedziach nauczyciela i innych uczniów.	3 - 2 - 1
2	Komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, odczucia, wrażenia.	3 - 2 - 1
3	Uczestniczy w rozmowach dotyczących życia domowego i szkolnego.	3 - 2 - 1
4	Zna wszystkie litery alfabetu.	3 - 2 - 1
5	Czyta i rozumie proste teksty.	3 - 2 - 1
6	Posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.	3 - 2 - 1
7	Słucha w skupieniu czytanych tekstów.	3 - 2 - 1
8	Pisze krótkie zdania z pamięci.	3 - 2 - 1
9	Przepisuje krótkie zdania z tablicy.	3 - 2 - 1
10	Ilustruje mimiką i gestami zachowania bohaterów literackich lub wymyślonych.	3 - 2 - 1
11	Posługuje się rekwizytami w odgrywanych scenach.	3 - 2 - 1
12	Odtwarza z pamięci teksty dla dzieci.	3 - 2 - 1
KOMUNIKOWANIE SIĘ W JĘZYKU OBCYM		
13	Rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje.	3 - 2 - 1
14	Nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu.	3 - 2 - 1
15	Recytuje wierszyki i rymowanki.	3 - 2 - 1
16	Śpiewa krótkie piosenki.	3 - 2 - 1
17	Rozumie sens opowiadanych i czytanych historyjek, gdy są wzbogacone ilustracjami, gestami, przedmiotami.	3 - 2 - 1



KOMPETENCJA MUZYCZNA

18	Powtarza prostą melodię.	3 – 2 – 1
19	Śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego.	3 – 2 – 1
20	Odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych	3 – 2 – 1
21	Wyraża nastrój muzyki, płaszając i tańcząc.	3 – 2 – 1
22	Realizuje proste schematy rytmiczne.	3 – 2 – 1
23	Aktywnie słucha muzyki, potrafi dzielić się swoimi wrażeniami po wysłuchaniu muzyki.	3 – 2 – 1

KOMPETENCJA PLASTYCZNA

24	Wypowiada się w dowolnej technice plastycznej na płaszczyźnie i w przestrzeni.	3 – 2 – 1
25	Posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura.	3 – 2 – 1
26	Rozpoznaje wybrane dziedziny sztuki: architekturę, rzeźbę, malarstwo, grafikę. Wypowiada się na ich temat.	3 – 2 – 1

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

27	Potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w codziennych sytuacjach w szkole i w domu.	3 – 2 – 1
28	Wie, że nie należy kłamać i stara się nie kłamać.	3 – 2 – 1
29	Współpracuje innymi uczniami w zabawie i podczas zajęć właściwych.	3 – 2 – 1
30	Grzecznie zwraca się do innych.	3 – 2 – 1
31	Używa w sposób naturalny zwrotów grzecznościowych typu „przepraszam”, „dziękuję”, „proszę”.	3 – 2 – 1
32	Dbą o bezpieczeństwo swoje i innych uczniów (np. podczas zabawy).	3 – 2 – 1
33	Rozpoznaje hymn, flagę i godło Polski.	3 – 2 – 1
34	Rozpoznaje hymn i flagę Unii Europejskiej.	3 – 2 – 1

KOMPETENCJA MATEMATYCZNA

35	Ustala równoliczność zbiorów pomimo zmian w układzie elementów (np. zageszczenie elementów).	3 – 2 – 1
----	--	-----------



36	Układa obiekty w serie rosnące i malejące.	3 - 2 - 1
37	Klasyfikuje obiekty i tworzy kolekcję, np. roślin, zwierząt, pojazdów.	3 - 2 - 1
38	Pomimo trudności dąży do wykonania zadania.	3 - 2 - 1
39	Określa położenie przedmiotów względem obiektu (np. po prawej stronie, z tyłu, z przodu)	3 - 2 - 1
40	Sprawnie liczy obiekty do 20.	3 - 2 - 1
41	Wymienia kolejne liczebniki od dowolnej liczby.	3 - 2 - 1
42	Wymienia liczebniki wstecz od dowolnej liczby.	3 - 2 - 1
43	Dodaje i odejmuje w zakresie do 10.	3 - 2 - 1
44	Mierzy długość, posługując się linijką.	3 - 2 - 1
45	Waży przedmioty, różnicuje przedmiot lżejsze/cieęższe.	3 - 2 - 1
46	Nazywa dni w tygodniu i miesiące w roku.	3 - 2 - 1
47	Zna monety aktualnie będące w obiegu i banknot 10 zł. Zna ich siłę nabywczą.	3 - 2 - 1
POSŁUGIWANIE SIĘ KOMPUTEREM		
48	Potrafi włączyć komputer, korzysta z myszy i klawiatury.	3 - 2 - 1
49	Wie, w jaki sposób korzystać bezpiecznie z komputera.	3 - 2 - 1
SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA		
50	Potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość, toczyć nią i kozłować.	3 - 2 - 1
51	Potrafi pokonywać przeszkody (np. w torze przeszkód).	3 - 2 - 1
52	Wykonuje ćwiczenia równoważne.	3 - 2 - 1
53	Dbą o właściwą postawę podczas siedzenia w ławce.	3 - 2 - 1
54	Chętnie uczestniczy w grach zespołowych.	3 - 2 - 1
55	Zajęcia sportowe dają mu przyjemność.	3 - 2 - 1

SKALA ROZWOJU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH UCZNIÓW (III klasa)

Drogi Nauczycielu! Poniżej znajduje się 76 twierdzeń dotyczących podstawowych osiągnięć w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów w I etapie edukacyjnym. Oceń indywidualnie, w jakim stopniu dany uczeń spełnia każde kryterium sprawnościowe na skali 1-2-3, gdzie oznacza „nie spełnia”, 2 – „spełnia częściowo”, 3 – spełnia. Ocena 3 „spełnia” dopuszcza możliwość popełniania błędów przez ucznia w danym zakresie pod warunkiem, że poprawne wykonania czynności/zadania zdecydowanie dominują nad błędnymi.

KOMPETENCJA JĘZYKOWA I KOMUNIKACYJNA		
1	Zadaje pytania i udziela odpowiedzi, rozumiejąc kontekst komunikacyjny.	3 – 2 – 1
2	Stosuje zwroty grzecznościowe w relacji komunikacyjnej nadawca-odbiorca.	3 – 2 – 1
3	Komunikuje i opisuje własne stany wewnętrzne.	3 – 2 – 1
4	Wyraża w rozmowie własne zdanie na dany temat, bierze udział w dyskusji.	3 – 2 – 1
5	Recytuje wiersze z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji.	3 – 2 – 1
6	Czyta wybrane przez siebie i wskazane przez nauczyciela książki, wypowiada się na ich temat.	3 – 2 – 1
7	Tworzy kilkudzaniowe wypowiedzi w formie ustnej, z uwzględnieniem takich form, jak życzenia, zaproszenie, opowiadanie, opis.	3 – 2 – 1
8	Tworzy kilkudzaniowe wypowiedzi w formie pisemnej, z uwzględnieniem takich form, jak list, życzenia, zaproszenie, opowiadanie, opis.	3 – 2 – 1
9	Rozumie kontekst społeczny komunikacji i uwzględnia go w swoich wypowiedziach.	3 – 2 – 1
10	Poprawnie artykułuje głoski.	3 – 2 – 1
11	Stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym.	3 – 2 – 1
12	Pisze czytelnie i estetycznie.	3 – 2 – 1



13	Dbą o poprawność gramatyczną, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi pisemnych.	3 - 2 - 1
14	Przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu.	3 - 2 - 1
KOMUNIKOWANIE SIĘ W JĘZYKU OBCYM		
15	Rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje.	3 - 2 - 1
16	Rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu.	3 - 2 - 1
17	Rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać.	3 - 2 - 1
18	Rozumie sens prostych dialogów.	3 - 2 - 1
19	Rozumie sens opowiadanych i czytanych historyjek.	3 - 2 - 1
20	Czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania.	3 - 2 - 1
21	Korzysta ze słowników obrazkowych.	3 - 2 - 1
22	Zdaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów.	3 - 2 - 1
KOMPETENCJA MUZYCZNA		
23	Śpiewa proste melodie i piosenki z repertuaru dziecięcego.	3 - 2 - 1
24	Odtwarza i gra na instrumentach perkusyjnych proste rymy i wzory rytmiczne.	3 - 2 - 1
25	Odtwarza i gra na instrumentach melodycznych proste melodie i akompaniamenty.	3 - 2 - 1
26	Realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne.	3 - 2 - 1
27	Wyraża nastrój i charakter muzyki, pływając i tańcząc (reaguje na zmianę tempa i dynamiki).	3 - 2 - 1
28	Tańczy podstawowe kroki i figury krakowiaka, polki oraz innego tańca ludowego.	3 - 2 - 1
29	Rozróżnia znaki notacji muzycznej (wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz).	3 - 2 - 1
30	Orientuje się w rodzajach głosów ludzkich.	3 - 2 - 1



31	Odróżnia dźwięki instrumentów muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja).	3 – 2 – 1
32	Tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki.	3 – 2 – 1
33	Wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją.	3 – 2 – 1
KOMPETENCJA PLASTYCZNA		
34	Tworzy ilustracje scen i sytuacji inspirowanych wyobraźnią, tekstem literackim lub muzycznym.	3 – 2 – 1
35	Realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych.	3 – 2 – 1
36	Rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury. Opisuje je, dzieli się swoimi opiniami na ich temat.	3 – 2 – 1
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
37	Potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w codziennych sytuacjach w szkole i w domu.	3 – 2 – 1
38	Wie, że nie należy kłamać i stara się nie kłamać.	3 – 2 – 1
39	Współpracuje innymi uczniami w zabawie i podczas zajęć właściwych.	3 – 2 – 1
40	Jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, religii, kultury.	3 – 2 – 1
41	Zna prawa i obowiązku ucznia. Respektuje je.	3 – 2 – 1
42	Dbą o bezpieczeństwo swoje i innych uczniów (np. podczas zabawy).	3 – 2 – 1
43	Rozpoznaje hymn, flagę i godło Polski. Zna najważniejsze wydarzenia historyczne dotyczące ojczyzny.	3 – 2 – 1
44	Wie, w jaki sposób zachować się w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa. Zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112.	3 – 2 – 1
KOMPETENCJA MATEMATYCZNA		
45	Liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1, dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000.	3 – 2 – 1



46	Zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000.	3 - 2 - 1
47	Porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków: <, >, =).	3 - 2 - 1
48	Pomimo trudności dąży do wykonania zadania.	3 - 2 - 1
49	Dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100.	3 - 2 - 1
50	Mnoży i dzieli liczby w zakresie tabliczki mnożenia.	3 - 2 - 1
51	Rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka.	3 - 2 - 1
52	Rozwiązuje proste zadania tekstowe.	3 - 2 - 1
53	Wykonuje łatwe obliczenia pieniężne.	3 - 2 - 1
54	Posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr. Mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości obiektów.	3 - 2 - 1
55	Waży przedmioty z użyciem określeń: kilogram, pół kilograma, dekagram, gram. Wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar.	3 - 2 - 1
56	Odmierza płyny różnymi miarkami. Używa określeń: litr, pół litra, ćwierć litra.	3 - 2 - 1
57	Odczytuje temperaturę i interpretuje pomiar.	3 - 2 - 1
58	Odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII.	3 - 2 - 1
59	Odczytuje wskazania zegarów. Posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta. Wykonuje proste obliczenia zegarowe (np. oblicza łączny czas przeznaczony na kilka czynności).	3 - 2 - 1
60	Rozpoznaje podstawowe figury geometryczne (koła, prostokąty, trójkąty).	3 - 2 - 1
61	Oblicza obwody trójkątów i prostokątów.	3 - 2 - 1
62	Rysuje odcinki o podanej długości.	3 - 2 - 1
63	Dostrzega symetrię i rysuje drugą połowę symetrycznej figury.	3 - 2 - 1



64	Rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu.	3 - 2 - 1
POSŁUGIWANIE SIĘ KOMPUTEREM		
65	Korzysta z programów komputerowych, rozwijając swoje zainteresowania.	3 - 2 - 1
66	Wyszukuje i korzysta z informacji zamieszczonych w sieci.	3 - 2 - 1
67	Tworzy teksty i rysunki z wykorzystaniem programów komputerowych.	3 - 2 - 1
68	Bezpiecznie korzysta z komputera i nowych technologii.	3 - 2 - 1
SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA		
69	Realizuje marszobiegi trwający co najmniej 15 minut.	3 - 2 - 1
70	Umie wykonać próbę siły mięśni brzucha oraz próbę giętkości dolnego odcinka kręgosłupa.	3 - 2 - 1
71	Potrafi pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne.	3 - 2 - 1
72	Wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami.	3 - 2 - 1
73	Chętnie uczestniczy w grach zespołowych.	3 - 2 - 1
74	Zajęcia sportowe dają mu przyjemność.	3 - 2 - 1
75	Dbą o higienę osobistą i czystość odzieży.	3 - 2 - 1
76	Wie, w jaki sposób dbać o swoje zdrowie i stosuje tę wiedzę w praktyce.	3 - 2 - 1

Wynik ogólny:

Dyferencjał semantyczny – technika mierzenia postawy opracowana przez Osgooda, Suci i Tannenbauma w polskiej adaptacji J. Czapińskiego (1978). Zadaniem badanych jest ocenienie każdej z 16 par przymiotników poprzez odniesienie ich do szkoły lub matematyki (przedmiotu postawy). Najwyższa wartość liczbowa (7) została przydzielona przymiotnikom o obiektywnie pozytywnym charakterze konotacyjnym, najniższa (1) przymiotnikom o obiektywnie negatywnym charakterze konotacyjnym.



Użycie dyferencjału semantycznego pozwoliło uzyskać informacje o tym, jaka jest aktualna ocena afektywno-poznawcza przedmiotu postawy. Technika możliwa do stosowania wśród uczniów III klasy. Może być dowolnie modyfikowana poprzez wskazanie innych przedmiotów postawy, np. klasa, rówieśnicy, rodzice.

„SZKOŁA”

Celem tego badania jest zmierzenie znaczenia, jakie ma dla Ciebie pojęcie „SZKOŁA”. Poniżej znajdziesz szereg określeń sformułowanych przeciwstawnie, np. bliskie – dalekie. Twoim zadaniem jest postawienie krzyżyka w miejscu, które najlepiej określa, jak kojarzy Ci się pojęcie szkoły z daną cechą, np. czy bliżej określenia „dobra”, czy „zła”.

Pamiętaj: w każdym wersie możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

Liczą się Twoje pierwsze wrażenia, bezpośrednie odczucia.

SZKOŁA

bliska:___:___:___:___:___:___:___:daleka

dobra :___:___:___:___:___:___:___:zła

kochająca:___:___:___:___:___:___:___:nieawidząca

łagodna:___:___:___:___:___:___:___:surowa

opiekuńcza:___:___:___:___:___:___:___:nie troskliwa

przebacząca:___:___:___:___:___:___:___:karząca

przyjazna:___:___:___:___:___:___:___:wroga

potężna:___:___:___:___:___:___:___:słaba

pomagająca:___:___:___:___:___:___:___:przeszkadzająca

pogodna:___:___:___:___:___:___:___:ponura

troskliwa:___:___:___:___:___:___:___:obojętna

sprawiedliwa:___:___:___:___:___:___:___:nie sprawiedliwa

ważna:___:___:___:___:___:___:___:nie znacząca



zachwycająca:___:___:___:___:___:___:___:___:rozczarowująca

wartościowa:___:___:___:___:___:___:___:___:bezwartościowa

potrzebna:___:___:___:___:___:___:___:___:zbędna

Testy kompetencji – w związku z tym, że większość uczniów klas III przystępuje do Ogólnopolskiego Badania Umiejętności Trzecioklasistów (OBUT), warto w ramach technik sprawdzania wiedzy, stosować od czasu do czasu sprawdziany ułożone analogicznie do testów stosowanych w tym egzaminie. Ważne jest nie tylko przygotowanie od stron proceduralnej do uczestniczenia w teście kompetencji, ale przede wszystkim od strony emocjonalnej. Pierwsze negatywne doświadczenia egzaminacyjne wrażliwego dziecka mogą je szybko zrazić do testowej formuły sprawdzania wiedzy, która jednak w kolejnych etapach edukacji dominuje i ostatecznie decyduje o pozytywnej vs. negatywnej ocenie osiągnięć ucznia.

Portfolio – metoda analizy dokumentów – wytworów pracy uczniów; uczeń zbiera w teczce swoje karty pracy, wykonane prace plastyczne lub zdjęcia uwieczniające inne wytwory własne; nauczyciel wspólnie z uczniami analizuje efekty ich pracy zarówno w perspektywie podłużnej (jak rozwinął się warsztat, umiejętności ucznia w czasie), jak i poprzecznej (porównywanie prac w ramach różnych typów edukacji, analizowanie wytworów w kontekście życiowych zdarzeń uczniów).

Adwokat diabła – technika sprawdzania wiedzy do wykorzystania w kręgu. Nauczyciel informuje uczniów, że będzie podchodził do różnych osób i zadawał pytania dotyczące poznanych ostatnio podczas zajęć ciekawostek. Na zadane pytanie nie będzie jednak odpowiadał uczeń, do którego podszedł nauczyciel, ale sąsiad z jego prawej/lewej strony.

Skale do samooceny uczniów – metoda ankiet autoewaluacyjnych jest doskonałym sposobem wdrażania oceny pogłębionej polegającej na wykorzystaniu w procesie weryfikacji osiągnięć uczniów opinii kilku podmiotów, w tym nauczyciela, samego ucznia, jego rówieśników (a także rodziców). Zadaniem ucznia jest ustosunkowanie się do podanych w kwestionariuszy ankiety twierdzeń poprzez wybór odpowiedniej opcji (zazwyczaj zróżnicowanych wizualnie, np. w postaci termometru: kolor



niebieski – temperatura poniżej 0 st.- „nie zgadzam się”, brak koloru – temperatura 0 st. – „częściowo się zgadzam” lub „nie mam zdania”, kolor czerwony – temperatura powyżej 0 st. – „zgadzam się całkowicie”. Przykładowe twierdzenia do oceny przez ucznia dotyczące motywacji do pracy i zaangażowania podczas zajęć:

1. Podczas zajęć pracowałam/em najlepiej, jak potrafiłam/em.
2. Podczas zajęć byłam/em skupiona/skupiony.
3. Zajęcia dostarczyły mi wielu nowych informacji.
4. Chciałabym/chciałbym uczestniczyć w podobnych zajęciach w przyszłości.
5. Podczas zajęć starałam/em angażować się w pracę grupy.

Wystawy, gazetki ściennie, konferencje uczniowskie – program nauczania zakłada wykorzystanie metody projektu badawczego w edukacji wczesnoszkolnej, stąd ważne jest zaplanowanie etapu prezentacji i oceny efektów działań grup. Optymalną formą jest zorganizowanie wydarzenia (wystawy, mini-konferencji, apelu), podczas którego uczniowie z pomocą nauczyciela podzielą się z zaproszonymi gośćmi wynikami projektu. Takie podejście nie tylko nobilituje pracę uczniów, którzy są w centrum uwagi (co ich dodatkowo motywuje), ale także uczy zachowań komunikacyjnych, gotowości do występowania w sytuacjach ekspozycji społecznej, co z punktu usuwania barier twórczego myślenia (główna idea programu) jest bardzo istotne.



II. NARZĘDZIA WSPOMAGAJĄCE PROCES ROZPOZNAWANIA ZDOLNOŚCI UCZNIÓW

Lista cech znamionujących zdolności

J. Eby i J. Smutny (1998) dokonały przeglądu literatury przedmiotu i wymieniły najbardziej charakterystyczne właściwości dziecka zdolnego w podziale na 5 sfer: poznawcza, twórczość, przywództwo, muzyka i plastyka. Warto wykorzystać te listę cech w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: Czy moje dziecko/mój uczeń posiada ponadprzeciętny potencjał?

Sfera poznawcza:

Jest spostrzegawcze i ożywione

Ma nad wiek bogaty słownik

Wcześnie przejawia zainteresowania książkami i czytaniem

Szybko się uczy

Przejawia wielką ciekawość

Lubi przebywać z dziećmi starszymi od siebie

Kieruje się zainteresowaniami, zbiera rzeczy

Ma szeroki zakres pamięci krótkotrwałej

Ma wysokie standardy

Ma nad wiek rozwinięte poczucie humoru

Wybiera sytuacje nowe i stawiające opór

Długo przechowuje informacje w pamięci

Przejawia nad wiek wysoki poziom planowania, rozwiązywania problemów i abstrakcyjnego myślenia

Przywództwo:

Często jest poszukiwane przez rówieśników

Łatwo kontaktuje się z innymi dziećmi i dorosłymi

Dobrze adaptuje się w nowych miejscach

Umie wpłynąć na innych, by zmierzali do różnych – pożądanym lub niepożądanym – celów



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Inni oglądają się na nie, gdy trzeba wpaść na pomysł lub podjąć decyzję
Jest wybierane przez rówieśników

Muzyka:

Wymyśla oryginalne melodie

Przejawia pamięć tonalną

Lubi zajęcia muzyczne

Jest wrażliwe na muzykę

Z łatwością powtarza wzorce rytmiczne

Z łatwością odróżnia dźwięki, melodie, rytmy

Plastyka:

Wypełnia wolny czas rysowaniem, malowaniem itp.

Rysuje wiele rzeczy, nie tylko ludzi, konie czy kwiaty

Zapamiętuje szczegóły przedmiotów

Poważnie traktuje zajęcia plastyczne i czerpie z nich przyjemność

Potrafi długo koncentrować uwagę na zajęciach plastycznych

Planuje podczas tworzenia dzieła sztuki

Źródło: J. Eby, J. Smutny (1998). *Jak kształcić uzdolnienia dzieci i młodzieży?*

Warszawa: WSiP, s. 152–153.



Wielowymiarowy Inwentarz Potencjału Dziecka

(oprac.: T. Knopik)

Drogi Rodzicu! Oceń, w jakim stopniu podane niżej twierdzenia odnoszą się do Twojego dziecka poprzez zaznaczenie odpowiedniej cyfry, gdzie:

4 oznacza „w pełni odnosi się do mojego dziecka”

3 oznacza „częściowo odnosi się do mojego dziecka”

2 oznacza „w małym stopniu odnosi się do mojego dziecka”

1 oznacza „zupełnie nie odnosi się do mojego dziecka”

<i>nr</i>	<i>treść twierdzenia</i>	<i>ocena</i>
1	Jest spostrzegawcze, szybko reaguje na bodźce napływające z otoczenia.	4 – 3 – 2 – 1
2	Improwizuje z wykorzystaniem słów lub melodii lub plastycznych środków wyrazu (bawi się słowami, dźwiękami, obrazami).	4 – 3 – 2 – 1
3	Jest nadwrażliwe emocjonalnie, ma problemy z kontrolą uczuć, łatwo traci równowagę emocjonalną.	4 – 3 – 2 – 1
4	Szybko zapamiętuje nowe treści (w tym wierszyki, teksty piosenek).	4 – 3 – 2 – 1
5	Zna wiele słów i stosuje je w swoich wypowiedziach.	4 – 3 – 2 – 1
6	Lubi wykonywać czynności według swojego sposobu i uznania, jest niezależne.	4 – 3 – 2 – 1
7	Jest zainteresowane słowem pisany, przejawia chęć do czytania lub nauki czytania.	4 – 3 – 2 – 1
8	Zaskakuje oryginalnością swoich pomysłów.	4 – 3 – 2 – 1
9	Chętnie podejmuje rozmowy z osobami starszymi od siebie.	4 – 3 – 2 – 1
10	Nadaje przedmiotom codziennego użytku nowe funkcje, np. podczas zabawy czy eksperymentowania. Dostrzega różne możliwości wykorzystania tych przedmiotów.	4 – 3 – 2 – 1
11	Przejawia konkretne zainteresowania i podejmuje działania z nimi związane. Niektóre zainteresowania mogą przypominać zafiksowanie na temacie i związane są z pełnym zaangażowaniem (wówczas inne sprawy i tematy przestają istnieć).	4 – 3 – 2 – 1
12	Woli bawić się z dorosłymi niż z dziećmi.	4 – 3 – 2 – 1
13	Potrafi planować swoje działania (w tym samodzielnie organizuje sobie miejsce pracy, nauki, zabawy).	4 – 3 – 2 – 1
14	Używa głównie zdań złożonych.	4 – 3 – 2 – 1
15	Koncentruje się na wykonywanej czynności przez dłuższy czas.	4 – 3 – 2 – 1



16	Poprawnie powtarza wzorce rytmiczne (np. uderzania palcami o stół).	4 – 3 – 2 – 1
17	Zna zasady i lubi ich przestrzegać.	4 – 3 – 2 – 1
18	Zadaje wiele pytań i oczekuje na nie odpowiedzi.	4 – 3 – 2 – 1
19	Cytuje wypowiedzi innych osób z bardzo dużą dokładnością.	4 – 3 – 2 – 1
20	Analizuje wypowiedzi i zachowania dorosłych i wyciąga z nich wnioski, wskazując np. niekonsekwencje lub kłamstwa z ich strony.	4 – 3 – 2 – 1

Łączny wynik powyżej 60 wskazuje na znamiona posiadania przez dziecko ponadprzeciętnych zdolności. Celowo używa się w interpretacji wyników inwentarza określenia „znamiona”, aby podkreślić możliwości dziecka (szczególnie młodszego), jego zadatki, a nie ustrukturalizowane już talenty oceniane na podstawie wybitnych osiągnięć. Metoda może być również stosowana przez nauczycieli dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych, którzy bardzo dobrze znają swoich uczniów (wówczas instrukcja zostaje zmodyfikowana do postaci: *Drogi Wychowawco! Oceń, w jakim stopniu podane niżej twierdzenia odnoszą się do ucznia/uczennicy poprzez zaznaczenie odpowiedniej cyfry.*)

Skala Umiejętności Matematycznych U. Oszwy (2006, s. 127–129)

Zadaniem nauczyciela jest udzielenie odpowiedzi w formie TAK lub NIE na 70 pytań dotyczących dziecka. Przykładowo zamieszczono po 2 pytania z każdego obszaru diagnostycznego:

FIGURY GEOMETRYCZNE:

Czy potrafi nazwać podstawowe figury geometryczne (koło, trójkąt, kwadrat, prostokąt)?

Czy potrafi wyodrębnić podstawowe figury geometryczne w otoczeniu?

ORIENTACJA P-L:

Czy odróżnia swoją rękę prawą od lewej?

Czy potrafi wymienić przedmioty po swojej lewej/prawej stronie?

RELACJE PRZESTRZENNE:

Czy rozumie i prawidłowo posługuje się określeniami stosunków przestrzennych: na, pod, za?

Czy rozumie i prawidłowo posługuje się określeniami: z przodu, z tyłu, z boku?

PORZĄDKOWANIE OBIEKTÓW:

Czy potrafi uporządkować obiekty według kolejności rosnącej (od najmniejszego do największego)?

Czy potrafi porównać tempo poruszania się pojazdów (roweru, samochodu, samolotu)?

KLASYFIKACJA:

Czy potrafi pogrupować przedmioty według różnych cech, np. według przeznaczenia (np. do zabawy, do jedzenia)?

Czy potrafi pogrupować przedmioty według koloru?

PORÓWNYWANIE:

Czy potrafi porównać obiekty według wielkości (większy – mniejszy)?

Czy różnicuje wielkość od liczebności (większy – więcej)?

CZAS, KALENDARZ:

Czy potrafi wymienić pory roku po kolei?

Czy zna nazwy miesięcy?

POJĘCIE LICZBY:

Czy wie, że ostatni liczebnik wskazuje liczbę obiektów w zbiorze?



Czy liczy spontanicznie (np. żetony, kredki, owoce)?

PRZELICZANIE:

Czy potrafi liczyć (bez przedmiotów), zaczynając w dowolnym miejscu, np. od 6?

Czy potrafi przeliczyć przedmioty 1–20?

LEKSYKON MATEMATYCZNY:

Czy zna nazwy operacji arytmetycznych (dodać – odjąć)?

Czy świadomie posługuje się określeniami czasu: za godzinę, za 5 minut?

CZYTANIE CYFR I LICZB:

Czy potrafi prawidłowo odczytać cyfry 0–9?

Czy potrafi prawidłowo odczytać liczbę dwucyfrową?

PISANIE CYFR I LICZB:

Czy potrafi poprawnie zapisać cyfry 1–20?

Czy potrafi poprawnie zapisać działania arytmetyczne?

DODAWANIE I ODEJMOWANIE:

Czy potrafi dodawać na palcach?

Czy potrafi podać liczbę większą od danej o jakąś wartość, np. o 3 większą od 5?